

Marija Zakrajšek Martinjak,
direktorica ZIC Vrhnika

»Edina prava pot je sodelovanje in povezovanje«

Marija Zakrajšek Martinjak je v lanskem letu zasedla mesto direktorice Zavoda Ivana Cankarja Vrhnika (v nadaljevanju ZIC), pred tem pa je bila na omenjenem zavodu vodja področja za turizem. Z njo smo se pogovarjali o prihajajočih Argonavtskih dnevih, projektih, ki jih vodi ZIC in o njeni viziji kulture, športa in turizma na vrhniškem.

Zadnji dve leti zaradi razglašene epidemije ni bilo prijazno za dogodkovne organizacije. Mar to pomeni, da je vaš zavod v tem času miroval?

Ne, nikakor ne, samo pozornost smo preusmerili in se posvetili projektom, za katere ponavadi zmanjkuje časa. Še vedno pa smo izvedli tudi nekaj prireditev, kolikor so jih dopuščale dane okoliščine. Na področju turizma smo se še bolj usmerili v digitalno promocijo naše občine, uvedli smo mobilno turistično aplikacijo, prenovili spletno stran, kjer sedaj vzpostavljamo tudi spletno trgovino, prenovili TIC, zaključili projekt arheoloških točk po Vrhniki, vzdrževali in nadgrajevali obstoječe tematske in kolesarske poti ter planinske v sodelovanju s planinskim društvom. Iz rok propadanja smo iztrgali nekdanjo železniško postajo, vzpostavili smo blagovno znamko in prireditev »Odlično je, vrhniško je« in prenovili Cankarjevo spominsko hišo do te mere, da ima lahko odprta vrata v vseh letnih časih. Pridobili smo dokumentacijo za Kuclerjev kamnolom, kjer se načrtuje izobraževalni paviljon in idejno zasnovo za oživitve ribnikov. Prisotni smo bili tudi v številnih objavah v medijih, gostili tuje novinarje, blogerje ...

Na področju kulture smo se morali nenehno prilagajati, dnevno spremljati in spreminjati načrte glede prireditev, včasih smo naredili pet možnih scenarijev, na koncu pa izpeljali desetega. Dokaj nemoteno smo delali na področju založništva, kina, izpeljali večino razstav in manjših dogodkov, a skupno število obiskovalcev je bilo bistveno nižje, kar je logično. Kar nekaj aktivnosti na kulturi smo izpeljali digitalno, preko spleta, na kar prej ne bi niti pomislili. Vesela sem, da so v Cankarjevem domu prav v tem obdobju vzkli tudi zametki lastne produkcije.

To je na področju turizma in kulture, kaj pa na športu?

Šport je bil morda najbolj na udaru zaradi epidemioloških ukrepov, saj so bile telovadnice velik del tako leta 2020 kot 2021 zaprte. A naši zaposleni tudi na področju športa niso mirovali. Vzdrževali in (pre)urejali smo športne in turistične javne površine in objekte, za katere skrbimo po Vrhniki in okolici. Sodelovali smo pri pridobivanju dokumentacije za ureditev športnega parka, (so) organizirali vse tradicionalne športne dogodke in »vklope«, skratka ni bilo mirovanja.

Argonavtski festival je lani in predlani odpadel. Kaj pa pripravljate za letos?

Zaradi korona situacije smo zadnji dve leti skozi celo poletje izvajali le manjše dogodke, ki smo jih združili pod imenom Poletje na Vrhniki. Odzivi so bili izjemno pozitivni, zato s tem nadaljujemo, posledično pa smo tudi spremenili koncept priredive Argonavtski festival. Ta bo sedaj krajši, od četrta do nedelje, a bo še vedno vseboval vse glavne dogodke, ki pritegnejo največ ljudi. Namesto kvantitete dogodkov pa smo tokrat dali prednost kvaliteti in se bolj poglobili v samo vsebino, kamor smo hoteli vplesti čimveč vrhniškega. Velik del programa prireditev se bo tako prepletal z zgodovino kraja, predstavljal edinstveno naravno in kulturno dediščino ter na prijeten način ozaščal občane in druge obiskovalce o pestri preteklosti in sedanjosti kraja.

Kaj bi izpostavili na Argonavtskih dnevih?

Še vedno imamo štiri tradicionalne dogodke, ki pritegnejo največ pozornosti. V četrtek bo v športnem parku slovesna otvoritev festivala z dalmatinskimi klapami, sledi petek z dogajanjem na Stari cesti in nato v soboto »Noč na Vrhniki«. Na nedeljo bomo prvič izvedli izredno zanimiv in tematsko obarvan program, ki smo ga poimenovali

Argo-navt, zaključek festivala pa bomo začinili z vrhniškim Big bandom in Leo Sirk. Vmes pa bo še kopica manjših dogodkov ter vodenih ogledov, ki so vredni pozornosti in obiska, kot rečeno, povezanih z identiteto, preteklostjo in sedanjostjo občine.

Argonavtski festival je kot nekakšen uvod v poletje ...

Da, zaziba nas v vroče poletje, ki pa za nas kot organizatorja še ne pomeni, da lahko odložimo delo in odhitimo na morje. Za Vrhniciane in okoličane pripravljamo še kar nekaj dogodkov, ki bodo popestrili poletje. Prvi bo že naslednji vikend za Argonavtskim festivalom, in sicer bo to kolesarski spektakel, ko bo na Vrhniki potekal start zadnje etape kolesarske dirke Po Sloveniji. V zadnjem tednu v juniju bomo praznovali Dan državnosti, kjer je kot slavnostni govornik napovedani predsednik Borut Pahor. V juliju in avgustu bo sledil niz družabnih dogodkov – Poletje na Vrhniki, ki se bodo odvijali ob koncih tedna.

Vi ste tukaj že od samega začetka, ko je bil Zavod Ivana Cankarja Vrhnika pred petnajstimi, šestnajstimi leti ustanovljen. Dolga leta ste na zavodu skrbeli za področje turizma. Lahko primerjate zavod tedaj in danes.

Začeli smo neobgleno, brez jasne vizije, kaj in kako bomo delali. Kader je bil potegnen iz različnih strani, proračunska sredstva pa so bila skromna. Kadrovsko in proračunsko podhranjeni smo težko delali v smeri razvoja posameznih področij. Tako smo kar nekaj časa opravljali le sprotne zadolžitve in tipali, kakšno vlogo sploh ima zavod, kje mu je mesto na Vrhniki. Mislim, da tudi ustanovitelj, to je občina, ni povsem vedel ali pa v praksi njegov namen ni zaživel. Šele zadnja leta, ko smo se kadrovske okrepli in razpolagamo z večjimi sredstvi, lahko uresničujemo svoje poslanstvo.

To pa je?

To je ustvarjati pogoje za razvoj športa, kulture in turizma. To v praksi pomeni zagotavljanje znanje in strokovnost pri opravljenih nalogah, urejati in skrbeti za infrastrukturo, spodbujati napredek in dvigati kvaliteto, skrbeti za ugled (radi rečemo tudi promocijo) občine ... Zmotno je mišljenje, da z ustanovitvijo tovrstnega zavoda kraj ne potrebuje več društev ali da so si društva in zavod konkurenca. Edina prava pot je sodelovanje in povezovanje. K temu je nujno treba dodati še sodelovanje s turističnimi ponudniki, kjer nas čaka še precej dela, a verjamem, da bo trud poplačan.

Deležni ste številnih pohval, sem ter tja pa se sliši tudi kakšnega nezadovoljneža, češ da se na Vrhniki nič ne dogaja. Kaj porečete na to?

Prihajam iz Kranja, ki je skoraj trikrat večji od Vrhnike, pa si upam trditi, da nima trikrat več dogodkov. Tudi če primerjam druge kraje po Slove-

Veliko ljudi zamenjuje ZIC in TIC. ZIC je kratica za Zavod Ivana Cankarja Vrhnika, TIC pa je turistično-informacijski center, ki je del ZIC-a. Veliko ljudi tudi ne ve, da je Visitvrhnika blagovna znamka ZIC-a, pod katero dela promocijo za Vrhnika.

niji, ki se po velikosti lahko primerjajo z Vrhniko, lahko mirne vesti zaključim, da je Vrhnika eno bolj živahnih mest. Tu moram pohvaliti aktivne posameznike in številna društva, ki še vedno živijo in v mnogočem pripomorejo k živahnosti kraja.

Torej je sodelovanje z lokalnimi deležniki dobro?

Absolutno, so eden od pomembnih stebrov dogajanja in promocije občine. Takšnega sodelovanja in pobud si želimo čim več in jih v največji možni meri tudi uresničujemo. Odlično sodelujemo s kulturnimi in športnimi društvi, tudi nekatere gostilne bi pohvalila, res pa je, da pri gostinski ponudbi pogrešam več izstopanja v smeri višje kvalitete in ponudbe lokalne hrane. Pogrešam tudi več drobnih turističnih lokalnih ponudnikov, ki bi gostu na terenu pričarali okus in občutje vrhniškega, kot so različne domače dobrote, izdelki in storitve.

Kaj pa lahko vaš zavod v tej smeri stori?

Nastavke, več pa morajo izpeljati posamezniki sami. Kot omenjeno, lahko pripravimo pogoje za razvoj dejavnosti, slednje pa morajo opraviti zainteresirani sami. Tako organiziramo izobraževanja, promocijo, spodbujamo in animiramo, kjer je možno poskrbimo tudi za prostorske pogoje. Ne moremo pa delati namesto ponudnikov.

Kje pa vi vidite potencial turizma na Vrhniki?

Vrhniki manjka klasični turistični magnet, kot je morje, gore, toplice ... in turistična tradicija. To lahko nadomestimo na dva načina. Prvi je, da sami ustvarimo večjo turistično atrakcijo. To je ena možnost. S tem se število obiskovalcev čez noč dvigne, učinki so takojšnji. Druga rešitev pa je, da delamo na trajnostnem turizmu, ki ga tudi sama zagovarjam. To pomeni, da delamo projekte, ki v prvi vrsti zadovoljujejo želje in potrebe domačinov, torej da urejamo pohodniške, kolesarske poti, sankališča, smučišča, kopališča, posamezne točke in območja, ki jih v prvi vrsti uporabljajo za oddih in rekreacijo domačini, obenem pa je ta ponudba dovolj zanimiva, da privablja tudi obiskovalce in turiste od drugje. Takšen pristop zahteva več dela, a je smiseln in vzdržen, sploh za Vrhnika, ki ni izrazito turistično usmerjena.

To ne pomeni, da se kraj turistično ne razvija, a toliko, da je v prvi vrsti prijeten za bivanje domačinov, nato pa so dobrodošli tudi turisti. Spomnimo se Bleda in Benetk – ni sicer bojazni, da bi Vrhnika to postala, a dejstvo je, da se s turizmom ukvarja le nekaj odstotkov populacije in ne vsi.

Če bi imeli čarobno paličico, kaj bi naredili na področju turizma?

Hmm, če bi imela čarobno paličico, bi uredila Furlanove toplice in letno-zimski center na Ulovki. A žal je nimam. Tako bomo morali razvijati obstoječe potenciale, ki jih kraj premore: Ljubljana, Ivan Cankar, Močilnik, ribniki, tematske pohodniške in kolesarske poti, barje in arheologija.

Ko že omenjate Ivana Cankarja, tu se čutijo premiki, kajne?

Da, menim, da je bilo leto 2018, ko smo obeleževali njegovo stoto obletnico smrti, prelomno. Ljudje so ga začeli brati, dojemati tudi v drugačni luči, kot so ga imeli iz osnovnošolskih klopi, kjer so jim ga nemalokrat prej priskutuli kot priljubili. Morda bo kdo kritično pripomnil, da smo ga preveč popularizirali. A upam si trditi, da če ne bi prišlo do popularizacije, tudi ne bi bilo zanimanja za njegove ideje, bogat jezik, pronicljivost, kritičnost in aktualnost. Na račun popularizacije in aktualnih razmer pa si je Cankar v zadnjih letih izboril posebno mesto med Slovenci, tega včasih ni bilo, Cankar je bil samo »zatežen« pisatelj z Vrhnike. Trdim, da ni Cankarja brez Vrhnike, kot ni Vrhnike brez Cankarja. Danes je verjetno del identitete vsakega Vrhnčanina. Naša naloga je, da ga ne le populariziramo, ampak predvsem negujemo in častimo. Skrbimo, da se bodo ljudje z njim lažje identificirali, a pri tem pazimo, da ga ne zbanaliziramo, temveč primerno in spoštljivo predstavimo.

ZIC nekateri enačijo s prireditveno agencijo, ampak temu ni tako. ZIC tudi vodi projekte. Lahko opišete, na čem delate v teh mesecih?

Delamo res veliko število prireditev, zato ta ideja ni nenavadna. Ves čas se ZIC ukvarja tudi z večjimi in manjšimi projekti, trenutno so to športni park - projekt, ki ga sicer vodi občina, kot upravljavec parka smo soudeleženi pri njegovi ureditvi, urejamo rokodelski dom, delamo na kolesarskih poteh, snujemo novo tematsko pot v Lintvernu, za najmlajše se načrtuje še en kolopark za poganjalčke in za njihove starejše sovrstnike skatepark.

Omenjate Rokodelski dom ... Ste lahko natančnejši?

Objekt je bil v slabem stanju, tako da smo najprej opravili najbolj nujna vzdrževalna dela, da ne bi naprej propadal, tako smo sanirali ostreže in okna, trenutno obnavljamo fasado. Opravili bomo tudi nekaj del v notranjosti, kot rečeno, da se bo objekt ohranil in ne propadal. Objekt bo po novem namenjen društvom in startupom, da bodo imeli v njem svoje pisarne, ter skupni prostor za delo, druženje, izmenjave izkušenj, izobraževanja, itd. Zamišljeno je, da se bodo v njem prepletale različne ideje in generacije. Ena od sob bo celo namenjena za tuje umetnike, da bodo lahko tu nastanjeni.

Ta umetnik iz svoje rezidence ne bo imel pogleda na Ljubljano, me pa zanima kakšnega imate vi na omenjeno reko.

Kjerkoli po svetu vodni svet vedno pritegne pozornost. Zato mi je žal, ker se na Vrhniki bolje ne izkorišča Ljubljana. Cokla pri tem je uredba o plavnosti, ki onemogoča turistične plovbe, razen plovbe na vesla. Na srečo se počasi premika. Predlani smo uredili dostop do Ljubljane, s čimer so se odprle možnosti za ureditev pristana in izposajo kanujev, supov, čolnov in podobnega. Samoiniciativno nekateri že supajo po Ljubljani, mi bi pa radi spodbudili ta segment dodatne turistične ponudbe in organizirali izposajo supov.

Kje vidite ZIC čez deset let?

Želim si, da ZIC nadaljuje delo po začrtani poti. Smo dovolj ambiciozni, da izpeljemo zastavljene projekte, pri čemer pa potrebujemo podporo občine. Želim si, da bi bila taka, kot je zadnja leta, tudi v prihodnje.

Trenutno nas je zaposlenih 19, od tega je le šest strokovnih kadrov, vse ostalo je tehnični kader, pretežno vzdrževalci. Glede na obseg dela, ki ga opravljamo in v primerjavi s sorodnimi zavodi, smo kadrovsko izredno skromen zavod. Pomagamo si s projektnimi sodelavci, še posebej pri prireditvah, kar pa ima svoje pluse kot minuse. Vsako leto dobivamo v upravljanje nove površine in objekte, izvajamo številne razvojne projekte in programe, delamo izredno veliko število dogodkov, ki bogatijo kraj ali nudijo sprostitev in zadovoljstvo občanom, uspešno kandidiramo in izvajamo projekte na razpisih, pomagamo številnim drugim deležnikom pri njihovih projektih, skratka - uresničujemo svoje poslanstvo. Trenutno smo v fazi intenzivnega razvoja, s sodelavci neredko delamo več kot 8 ur, naše delo pogosto poteka tudi izven uradnih ur. Res smo javni zavod, a smo predani skupnim ciljem in nam ni vseeno, kaj bo z Vrhniko čez 10 ali več let. Ogromno truda vlagamo v vsak projekt, zato včasih zmanjkuje časa za tisto najpomembnejše delo ZIC-a, to je koordinacija deležnikov. Upam zato, da bodo čez 10 let vsi pomembni projekti izvedeni in da bo ZIC deloval predvsem kot vezni člen, koordinator številnih deležnikov, jih usmerjal in vodil v pravo smer.

Gašper Tominc

Podelitev znaka kakovosti »Odlično je, vrhniško je!«

Odlično je pri Bajcu, Kržiču, Escobarju in Berzu!

Vrhnika, 23. april – Sedaj je znano, kje se lahko pohvalijo s kulinarčno ponudbo, ki zadovolji tudi zahtevnejše okuse.

To je v Gostilni Bajc, v žganjekuhi Kržič, v pražarni kave Escobar in v slaščičarni Berzo. Prvi trije so prejeli znak kakovosti »Odlično je, vrhniško je!«, Berzo pa posebno priznanje, ker je pred časom prejel naziv Naj krof Slovenija 2022.

Znak kakovosti »Odlično je, vrhniško je!« je bil prvič podeljen leta 2019, z namenom, da bi potrošniki lažje prepoznali odlično kakovost lokalnih prehranskih izdelkov. Na razpis so se lahko prijavi lokalni ponudniki prehrane, katerih prijavljene izdelke je ocenila Biotehniška fakulteta v Ljubljani in lokalna gurmanska komisija v sestavi Milan Selan, Tomo Grom in Lina Celarc. Znak kakovosti je prejela prva mikro pražarna v Sloveniji - **pražarna Escobar** za hišno mešanico »Skodelica kave«, v kateri, kot je zapisano v obrazložitvi, »... prevladujejo sadne arome in okusi, čuti se priokus medu, ki je nežno pikanten. Dodatek mleka prebudi aromo ingverja.« **Žganjekuha Kržič** je prejela znak kakovosti za slivovko, sadno žganje s suhim sadjem, gin s klanca in orehovec; **Gostilna Bajc** pa za štruklje s suhimi slivami, Cankarjev burger, piškote Cankarjevi brki, hišni metin sirup, zeliščni čaj Antistresko in mediteransko zeliščno sol. Posebno priznanje pa je prejela tudi **slaščičarna Berzo**, ki se sicer ni prijavila na razpis, je pa Turistično gostinska zbornica Ljubljane njihov krof razglasila za »naj krof Slovenije 2022«.

»Odlično je, vrhniško je!« je razmeroma nov projekt, za katerega si želimo, da bo v naslednjih letih dobil še več vetra v svoja jadra in resnično postal kazalnik dobre ponudbe na Vrhniki. Želeli bi si, da bi se prijavilo še več ponudnikov, saj jih poznamo, a nekako ne najdejo poguma ali motivacije, da bi se potegovali za omenjeni znak. Zato apeliram na vse, da naj se prijavi na razpis, ki ga običajno objavimo na naši spletni strani in v Našem časopisu pozno jeseni.« je pojasnila Lina Celarc, ki na Zavodu Ivana Cankarja Vrhnika skrbi za področje turizma. Prejemniki znaka poleg samega »priznanja«, ki ga lahko izobesijo na vidnem mestu v svoji poslovalnici, prejmejo tudi celoletno zalogo nalepk z omenjenim znakom, ki jih potem lepijo na nagrajene izdelke ali pa z njimi kako drugače obelodanijo kakovost svojih izdelkov.

Podelitev znaka je potekala v športnem parku sredi mesta, kjer je za glasbeni program poskrbel vrhniški Big Band, zbrane sta nagovorila župan Daniel Cukjati in direktorica ZIC Vrhnika Marija Zakrajšek Martinjak. Dogajanje je bilo zelo sproščeno, saj je dogodek minil kot čisti gurmanski užitek, kajti vse našete dobrote je bilo mogoče za simbolično ceno tudi poskusiti.

Gašper Tominc, foto: GT

Posebno priznanje pa je prejela tudi slaščičarna Berzo, ki se sicer ni prijavila na razpis, je pa Turistično gostinska zbornica Ljubljane njihov krof razglasila za »naj krof Slovenije 2022«.

Žganjekuha Kržič je prejela znak kakovosti za slivovko, sadno žganje s suhim sadjem, gin s klanca in orehovec.

Katja Turk Escobar v družbi župana Daniela Cukjatija in direktorice ZIC-a Marije Martinjak Zakrajšek.

Gostilna Bajc pa za štruklje s suhimi slivami, Cankarjev burger, piškote Cankarjevi brki, hišni metin sirup, zeliščni čaj Antistresko in mediteransko zeliščno sol.